

**O'ZBEKISTONDA CHET-EL INVESTITSİYALARINI JALB QILISH
MAQSADIDA XALQARO STANDARTLARDAGI UMUMIY
MOLIYAVIY HISOBOTNING SHAKLLANISHI**

Talaba: Uralova N.

Rahbar: Mahmudova M.

Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini

boshqarish instituti 2-kurs talabasi.

e-mail: uralovanilufar34@gmail.com

Tel: +99895-770-75-84

Annotatsiya: Maqsad: Maqolada O'zbekistondagi milliy standartlardan xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IFRS) yaqinlashuvni yoritishga harakat qilingan. U

O'zbekistonda IFRSni qabul qilishning xorijiy investitsiyalarga ta'siri va IFRSni qo'llash to'g'risida qaror qabul qilishda atrof-muhit omillari qay darajada hal qiluvchi rol o'ynashini ko'rsatadi. Maqolada, shuningdek, O'zbekistonning IFRSga o'tish yo'l xaritasi ko'rib chiqiladi. Va nihoyat, maqola hozirgi adabiyotdagi mavjud bo'shliqlarni aniqlashni va kelajakdagi tadqiqotlar uchun ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi.

Metodologiya/yondashuv: Ushbu maqolada foydalaniladigan metodologiya O'zbekistondagi mahalliy standartlardan xalqaro standartlarga yaqinlashuvni tushuntirish uchun chop etilgan maqolalar va jurnallarni ko'rib chiqishdir. Ushbu maqolada keltirilgan barcha ma'lumotlar so'nggi olti yil ichida o'tkazilgan, tadqiqot cheklangan mavzular bundan mustasno.

Natija: Ushbu maqoladagi munozara milliy standartlar o'rniga IFRSni qabul qilish qaroriga oid masalalarni yoritishga qaratilgan. Xalqaro me'yorlarni qabul qilish bo'yicha muhokamalar shuni ko'rsatdiki, IFRSni to'g'ri qabul qilish foydasi xarajatlardan ustun turadi. Biroq, O'zbekistonda IFRSni faollashtirishdan oldin munozarali masalalarni hal qilish kerak.

O'ziga xoslik/qiyamat: Ushbu maqola O'zbekistonda IFRSni joriy etishning hozirgi holati haqida foydali ma'lumot beradi va akademiklar va mutaxassislar uchun keyingi tadqiqotlar uchun imkoniyatlarni yoritadi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS), IES, Xalqaro buxgalteriya standartlari (IAS)

Kirish:

Yigirma yildan ko'proq vaqt oldin, iqtisodiyot olamida integratsiyaga chaqiruv paydo bo'ldi. Xalqaro investitsiya faoliyatining tarqalishiga qarshi turish va uning yangi muammolarini yengish uchun ko'plab tashkilotlar va fondlar tashkil etildi. Ushbu tashkilotlar: Xalqaro Buxgalteriya Standartlari Kengashi (IASB), Xalqaro Buxgalteriya Standartlari Qo'mitasi Jamg'armasi (IASCF), Xalqaro Buxgalterlar Federatsiyasi (IFAC), Yevropa Ittifoqi Komissiyasi (EI), Qimmatli qog'ozlar bo'yicha xalqaro komissiyalar tashkiloti (IOSCO), Qimmatli qog'ozlar va birja komissiyalari (SEC), Birlashgan Millatlar Tashkilotining Buxgalteriya hisobi va hisobotining

xalqaro standartlari bo'yicha ekspertlar hukumatlararo ishchi guruhi (ISAR), Bazel qo'mitasi, Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi (XVJ). Ko'p yillar davomida ushbu tashkilotlar aniq ifodalangan tamoyillarga asoslangan yuqori sifatli, tushunarli, amalda qo'llanilishi mumkin bo'lgan va global miqyosda qabul qilingan moliyaviy hisobot standartlarining yagona to'plamini ishlab chiqish uchun yo'riqnomalarni chiqarish, joriy etish va qo'llab-quvvatlash orqali globallashtirish yo'lida astoydil ishladilar. Jahon bozorining tobora integratsiyalashuvi natijasida ichki bozorlarda, ayniqsa rivojlanayotgan bozorlarda ekologik o'zgaruvchilar, jumladan, madaniy, ijtimoiy, diniy va mahalliy hisob amaliyotlaridagi farqlar tufayli ulkan muammolar paydo bo'ldi. O'zbekiston Respublikasi o'z muhitida xalqaro buxgalteriya standartlarini (IAS) amalga oshirishda qiyin to'siqlarga duch kelgan ko'plab mamlakatlardan biridir. Biroq, 2004 - yil boshida O'zbekiston Markaziy Banki Xalqaro Buxgalteriya Standardlarini (IAS) qabul qilinganligini e'lon qildi. O'zbekistonda bu barcha banklardan moliyaviy hisobotlarni Markaziy Bank tomonidan chiqarilgan Moliyaviy institutlar uchun buxgalteriya hisobi standartlariga va Xalqaro Buxgalteriya Standardlarini Kengashi (IASB) ga muvofiq tayyorlashni talab qiladi. O'shandan beri akademiklar va mutaxassislar yangi standartlarning mamlakatimiz uchun muvofiqligi va atrof-muhit omillarining IFRS bilan birlashish qaroriga ta'siri haqida dalillar to'plashga harakat qilib, bir nechta tadqiqot maqolalarini taqdim etdilar. Ushbu maqola ba'zi masalalarni yoritib beradi va O'zbekistonda IFRSni qabul qilish maqsadga muvofiqligini muhokama qiladi. Maqola quyidagi bo'limlarga bo'linadi: O'zbekiston Respublikasida IFRSni qabul qilishning to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarga ta'sirini aniqlash, mamlakatimizda IFRSni qabul qilishda to'siq bo'lgan asosiy omillarni muhokama qilish, O'zbekistonning institutsional rejalari va tartiblarini ko'rib chiqish, bo'shliqlarni aniqlash. mavjud adabiyotlar va kelajakdagi tadqiqotlar uchun yo'nalishni taklif qilish va O'zbekistonda IFRSni qabul qilishning kerakligi yoki kerakmasligi to'g'risida xulosa.

Asosiy qism

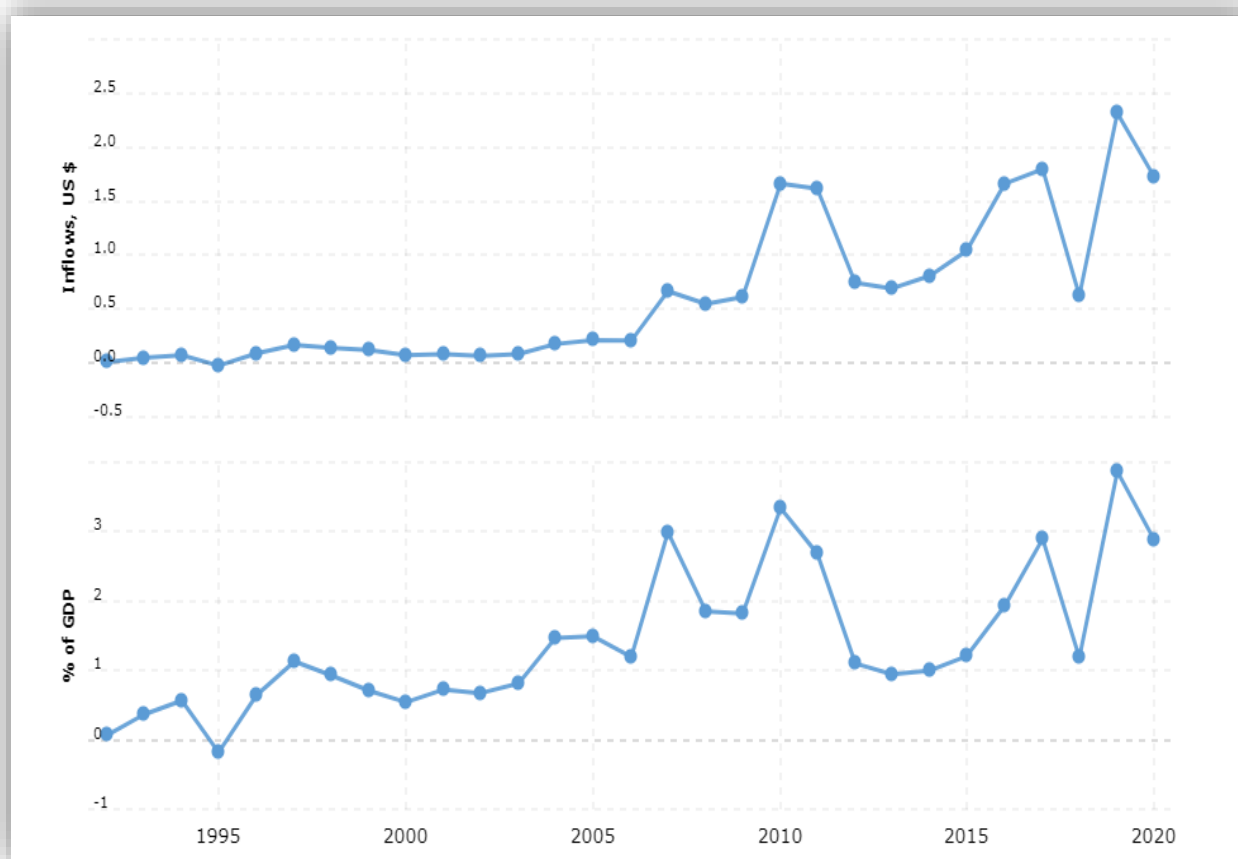
Mavjud adabiyotlar IFRSni turli mamlakatlarda qabul qilish va qo'llashning turli usullarini taqdim etadi. Ko'pgina tadqiqot maqolalari ushbu o'tishning foyda- xarajat tahliliga bag'ishlangan. Cai va Vong xalqaro moliyaviy buxgalteriya standartlari (IFRS) qabul qilinishining G8 mamlakatlari o'rtasida global kapital bozorlarining integratsiyalashuviga ta'sirini o'rganib chiqdi. Ulardan ba'zi mamlakatlarda IFRS allaqachon qabul qilingan, boshqalari esa hali ham davom etmoqda. Cai va Vong moliyaviy hisobotda xalqaro miqyosda maqbul standartlarning yagona to'plamiga ega bo'lish mamlakatlar o'rtasidagi buxgalteriya hisobining xilma-xilligini minimallashtirishini aniqladilar. Ushbu minimallashtirish moliyaviy hisobotlarni qayta hisoblash zaruriyatini kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Shunday qilib, IFRSni qabul qiluvchi mamlakatlar kapitalning transchegaraviy harakatini osonlashtirishga yordam beradi va IFRSni hali qabul qilmagan mamlakatlarga qarshi jahon moliyaviy bozorlarining integratsiyasini kuchaytiradi.

Xuddi shunday, DeFond, Xu, Hung va Li IFRSni majburiy qabul qilishning transchegaraviy investitsiyalarga ta'sirini o'rganib chiqdi. Ularning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, buxgalteriya ma'lumotlarining sifat xususiyatlarini yaxshilaydigan

taqqoslash IFRSni qabul qilishning asosiy motividir. Darhaqiqat, IFRSni amalga oshirish moliyaviy hisobotlarni solishtirishga olib keladi va xorijiy investitsiya fondlari tomonidan ko'proq investitsiyalarni jalb qilishga xizmat qiladi. Boshqacha qilib aytganda, xorijiy kompaniyalar ma'lumotlarini olish va qayta ishlashning yuqori xarajatlari transchegaraviy investitsiyalarni boshlashda investorlar uchun to'siq hisoblanadi. Umuman olganda, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ishonchli IFRSni joriy etish va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni ko'paytirish o'rtasida mustahkam bog'liqlik mavjud.

Xuddi shunday, Okpala IFRSni qabul qilish rivojlanayotgan mamlakatlar, ayniqsa boshqaruvi cheklangan mamlakatlar uchun foydali ekanligini ko'rsatdi. Chunki xalqaro standartlar xarajatlarni kamaytirish, moliyaviy hisobotlarni solishtirish, buxgalteriya standartlarini izohlashda chalkashliklarni kamaytirish va standartlashtirish tufayli investitsiya imkoniyatlarini oshirishni taklif qilishi mumkin. Misol uchun, O'zbekiston misolida, IFRSning qabul qilinishi ularning mamlakatimizga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha hozirgi harakatlarida burilish nuqtasi hisoblanadi. Chunki O'zbekistonda IFRS konvergentsiyasi oshkoralik sifati, ishonchliligi va yetarliligini oshirish orqali jozibador tartibga solish muhitini yaratish imkonini beradi, bu esa o'z navbatida umumiy bozor sifatini yaxshilaydi. Bu investorlarning ishonchini oshirishga va to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni rivojlantirishga olib keladi.

Quyidagi grafikda O'zbekistondagi to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni qabul qilishda xalqaro moliya standartlarini rolini tahlil qilamiz.

1992-2005-yillar: Yopiq Siyosat(Bu davr mobaynida O‘zbekiston yopiq siyosatni Afzal ko‘rdi. Xorijiy mamlakatlar bilan aloqa qilmadi. O‘zining milliy iqtisodiyotlariga asosiy urg‘uni berdi. Va shuning uchunam o‘zlashtirilgan xalqaro investitsiya anchagina past !

2006-... - gacha: Ochiq Siyosat(endilikda davlatimiz dunyo bozoriga ochiq ya‘ni hech qanday cheklovlarisiz xorijiy mamlakatlar bilan aloqani davom ettira olishni boshladi. Shu bilan birga asosiy urg‘uni xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga qaratdi.Shu bois, Markaziy Bank 2004-yilda Xalqaro moliya standartlarini qabul qiladi(ya‘ni chet-el investorlariga taqqoslashiga qulay va tushunarli bo‘lishi uchun).

2018-yilda deyarli barcha rivojlangan hamda rivojlanayotgan davlatlardagi kabi xorijiy investitsiya miqdorida keskin kamayish kuzatilgan. Bunga sabab, moliya institutlaridagi paydo bo‘lgan muammolarni o‘z vaqtida hal etilmay qolganligi hamda pul va qarz bozorlarida likvidlikni krisisi edi.

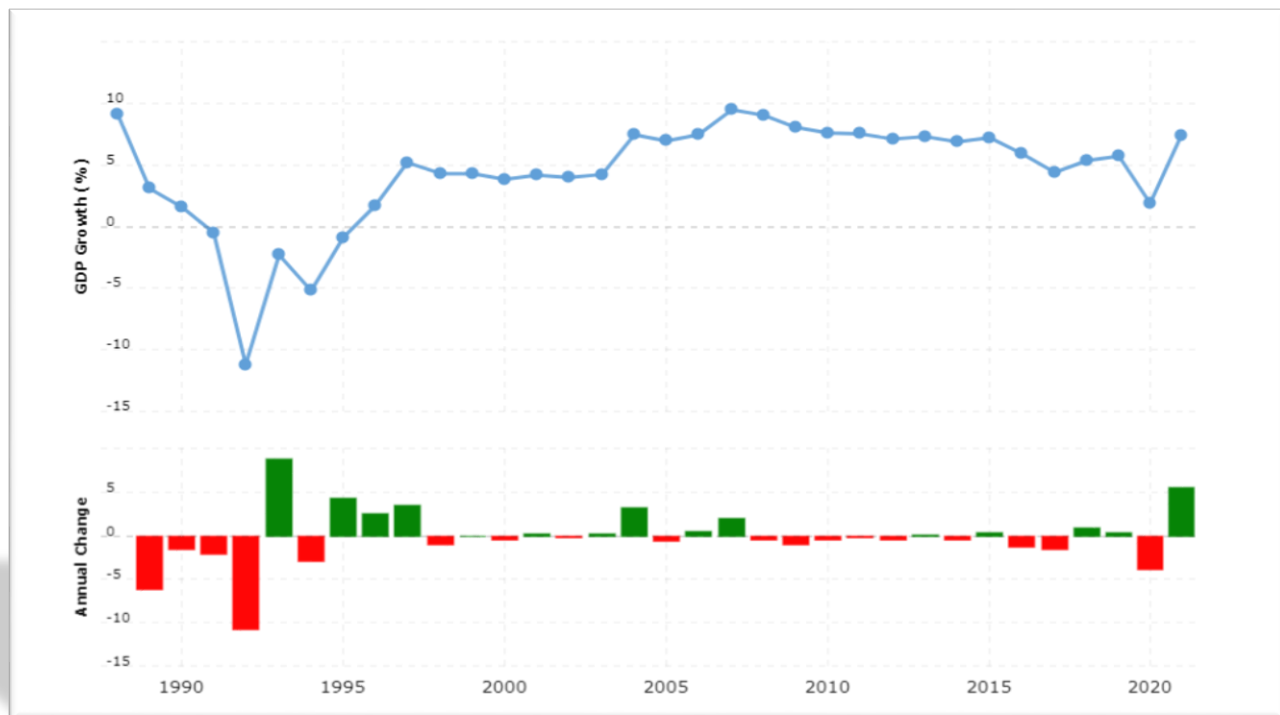
2020-yilda ham ma‘lum bir miqdor pasayish kuzatilgan. Bunga pandemiya tufayli ko‘plab bizneslarning faoliyati sustlashgani yoki umuman to‘xtatilgani sabab bo‘ladi.

Ayni paytda O‘zbekistonda investitsiya to‘g‘risidagi yangi qonunlar qabul qilish orqali yanada bu ko‘rsatkichlarni oshirish ustida ish olib borilmoqda.

Bu imkoniyatlar “yagona darcha(one-stop shop)” tashkil etish orqali rivojlantirilmoqda, bu esa endi korxonalariga to‘liq xorijlik investorlarga tegishli bo‘lishiga, korporativ daromad solig‘ini kamaytirishga, shuningdek, chet elliklarga tijorat yoki turar-joy ko‘chmas mulkiga egalik qilish imkonini beradi.

IFRS va O‘zbekistonning yangi qonunlarini qabul qilish orqali ushbu investitsiya imkoniyatlarini oshirish mamlakatimizning uzoq muddatli iqtisodiy o‘sishi uchunhal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu imkoniyatlar juda muhim, chunki to‘g‘ridan- to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar ko‘payishi O‘zbekistonga o‘z iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, bu mamlakatimiz neftgabo‘lgan qaramligini kamaytirishi, yangi texnologiyalar bilan tanishishi, milliy ishchi kuchini ko‘proq o‘qitish, mahalliy xomashyoni ko‘paytirish va yosh avlodni ish bilan ta‘minlash imkonini beradi. Ushbu taxminiy imtiyozlar turli xil mavjud tadqiqotlar tomonidan qo‘llab-quvvatlanadi. Transmilliy kompaniyalar boshqa turdagi firmalarga qaraganda ko‘proq ma‘muriy xodimlarni ishlatadi. Shuningdek, To‘g‘ridan to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar qabul qiluvchi mamlakatning iqtisodiy o‘sishi va raqobatbardoshligini oshiradi, bu mahalliy va xorijiy firmalar uchun foydalidir va qabul qiluvchi davlatning to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiya darajasi qanchalik yuqori bo‘lsa, raqobatbardoshlik va YaIM da o‘lchanadigan iqtisodiy o‘shish yuqori bo‘ladi.

Buni grafik asosida ko’rib hamda tahlil qilishga harakat qilaman.

O'zgaras milliy valyutaga asoslangan bozor narxlarida YaIMning yillik foiz o'sish sur'atini ko'rishimiz mumkin. Agregatlar doimiy AQSH dollariga

asoslangan. O'zbekiston iqtisodiyoti nisbatan yopiq bo'lsa-da, neft, tabiiy gaz va oltinning ulkan tabiiy resurslari tufayli barqaror o'sib bormoqda. Ushbu asosiy tarmoqlardan tushumlar hukumatga iqtisodiyotni xizmatlarga (YaIMning 48 foizini tashkil qiladi) va sanoatga (YaIMning 40 foizini tashkil qiladi) investitsiyalar kiritish orqali nazorat qilish imkonini beradi. O'zbekiston hozirda paxta

yetishtirish bo'yicha dunyoda beshinchi o'rinda turadi, ammo qishloq xo'jaligini meva-sabzavot yetishtirishga yo'naltirishga harakat qilmoqda.

O'zbekistonda 2021-yilda yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'ati 7,42 foizni tashkil etdi, bu 2020-yilga nisbatan 5,53 foizga o'sdi.

O'zbekistonda 2020-yilda yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'ati 1,89 foizni tashkil etdi, bu 2019 yilga nisbatan 3,82 foizga pasaydi.

O'zbekistonda 2019-yilda yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'ati 5,71 foizni tashkil etdi, bu 2018 yilga nisbatan 0,35 foizga o'sdi.

O'zbekistonda 2018-yilda yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'ati 5,36 foizni tashkil etdi, bu 2017 yilga nisbatan 0,96 foizga o'sdi.

O'zbekistonda 1992-1994 – yillar davomida yalpi ichki mahsulot suratida keskin pasayish sodir bo'lgan, bunga sabab O'zbekistonning SSR tarkibidan chiqishi va Iqtisodiyotning o'tish davriga oralig'ida ekanligi.

Xorijiy sarmoyadorlarni jalb etish va ularni mamlakatga olib kirish uning uzluksizligi va ravnaqini ta'minlash uchun yaxlit muhitni ta'minlashni taqozo etadi. Shu sababli, IFRSni qabul qilish to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar barqarorligini ta'minlash hamda xorijiy investitsiyalar imkoniyatlarini kengaytirish orqali ikki tomonlama foyda keltirishi mumkin. Biroq, IFRSni majburiy qo'llash, investitsiya qabul qiluvchi va oluvchi mamlakatlar o'rtasidagi moliyaviy va hisob siyosatini uyg'unlashtirish bilan birga, to'g'ri qo'llanilmasa, davlatimizni to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning salbiy ta'siriga duchor qilishi mumkin.

To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarning ijobiy ta'siridan bahramand bo'lish uchun uning o'ziga xos xususiyatlarni qo'llash kerak bo'ladi. Bu xususiyatlar boshqaruvni kuchaytirish va mehnat bozorini ozod qilishni o'z ichiga oladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, IFRSni qabul qilish o'z-o'zidan boshqaruvni yaxshilashga, shuningdek, mehnat bozorini afzalliklarga olib kelishi mumkin. Shunga qaramay, agar bu xususiyatlar, boshqalar qatori, o'z joyida bo'lmasa, mamlakat to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning salbiy ta'sirini boshdan kechirishi mumkin.

Buxgalteriya standartlarini birlashtirish turli mamlakatlarning moliyaviy hisobotlarini tushunish yo'lidagi ulkan qadamdir. Biroq, bir xillik, birinchi navbatda, IFRS qanday qo'llanilishini ko'rib chiqmasdan turib, moliyaviy ma'lumotlarning istalgan xalqaro taqqoslanuvchanligiga erishish uchun yetarli yechim emas. Atrof-muhit omillari, shu jumladan milliy hisob amaliyoti, til, mahalliy madaniy o'lchovlar, huquqiy tizimlar va davlat iqtisodiyoti IFRSni qo'llash usuliga ta'sir qiladi. Shunday qilib, xalqaro standartlarni to'g'ri qo'llash uchun IFRSning ichki qonunlari va qoidalariga amal qilinishi kerak.

Misol uchun, Germaniyada ro'yxatga olingan kompaniyalarga IFRSni qo'llashga ruxsat berilgan, chunki bu ularning ichki qonunlari va qoidalariga mos keladi.

Nemis kompaniyalari bunga faqat konsolidatsiyalangan moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda IFRSni qo'llash orqali erishadilar. Shaxsiy moliyaviy hisobotlarga kelsak, Germaniyadagi kompaniyalarga soliq va tartibga solish omillariga rioya qilish uchun mahalliy buxgalteriya amaliyotini qo'llashga ruxsat beriladi. Ushbu IFRS ilovasi strategik ahamiyatga ega, chunki butun guruhning konsolidatsiyalangan moliyaviy hisobotlari emas, balki faqat alohida kompaniyalarsoliqqa tortiladi va tartibga solinadi. Shunday qilib, mamlakatlar o'rtasidagi madaniy farqlar umumiy buxgalteriya standartlarini qo'llash usuliga va qo'llash doirasiga ta'sir qiladi.

O'zbekiston misolida, IFRSni qabul qilish darajasida hal qiluvchi rol o'ynaydigan va IFRSni amalga oshirish usuliga ta'sir qiluvchi bir qancha ekologik omillar mavjud.

1972 yildan boshlab butun dunyo bo'ylab buxgalterlik kasbi buxgalteriya hisobi standartlariga nisbatan madaniy xilma-xillik kuchini anglab yetdi. Madaniyatni Hofstede "bir inson guruhi a'zolarini boshqasidan ajratib turadigan ongni jamoaviy dasturlash" deb ta'riflagan. Ushbu e'tirof etilgan kundan boshlab, turli davlatlar

o'rtasida turli xil buxgalteriya hisobi normalari o'rtasidagi tafovutni kamaytirishga qaratilgan IASCF va IASBni yaratish kabi qadamlar qo'yildi. Bu haqiqatdir, chunki tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, barcha xalqaro yoki milliy buxgalteriya standartlari atrofdagi madaniy omillarga katta ta'sir ko'rsatadi.

Askari, Pounder va Hasanning ta'kidlashicha, "buxgalteriya hisobi u faoliyat ko'rsatayotgan muhitga qarab shakllanadi". Natijada, bu nima uchun buxgalteriya tizimlari bir jamoadan ikkinchisiga farq qilishini tushuntiradi.

Hofstede modeli quvvat masofasi, noaniqlikdan qochish va individuallikni o'lchaydi. Tadqiqot 40 ta rivojlanayotgan mamlakatlarni o'z ichiga oladi, ular standartlarni qabul qilish shartlariga ko'ra uch guruhga bo'lingan: to'liq qabul qilish, qisman qabul qilish va cheklangan tarzda qabul qilish. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, agar mamlakatda yuqori darajadagi ta'lim va xorijiy ko'mak qabul qilish bo'lsa, IFRSni qabul qilish ehtimoli katta. Shu sababli, individuallik kabi madaniy tayanchlar mamlakatning IFRSni qabul qilishi yoki qabul qilmasligigata'sir qilishi mumkin.

So'nggi paytlarda ko'plab tadqiqotchilar madaniy muammolardan tashqari, IFRSni qabul qilishda boshqa to'siqlar ham borligini aniqladilar. Masalan, firmalarda IFRSbo'yicha bilimlarning yetishmasligi, ta'limda IFRS mavjudligi zarurati va turli tarkibiy qismlar uchun doimiy treninglar. Biroq, IFRS bo'yicha bilimning yetishmasligi va buxgalterlar uchun yetarli darajada o'qitilmaganligi mukammal professional buxgalteriya ta'lim dasturi orqali hal qilinishi mumkin. Umuman olganda, rivojlanayotgan mamlakatlarda buxgalteriya ta'limi asosan buxgalteriya hisobi tizimini shakllantirish va buxgalteriya standartlarini qabul qilish ta'sirini muhokama qiladi. Aslida, buxgalteriya xodimlarining bilim darajasi va IFRSni joriy etish darajasi o'rtasida aniq bog'liqlik mavjud. Rivojlanayotgan mamlakatlarda ta'lim darajasi va IFRS qabul qilinishi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjud, chunki ta'lim darajasi yuqori bo'lgan rivojlanayotgan mamlakatlarda IFRSni qabul qilish osonroq. Biroq, O'zbekiston IFRSni qabul qilish tomon qadamqo'yganligi sababli, IFACning IESga rioya qilishni talab qiluvchi majburiyatini hisobga olishi kerak.

Darhaqiqat, IESga rioya qilish mamlakatimizdagi professional buxgalterlarning malakasini oshirish jarayonini yaxshilaydi va IFRSni qo'llash uchun mustahkam asos yaratadi. O'zbekistondagi boshqa kompaniyalar duch keladigan asosiy muammolardan biri bu buxgalterlarning professional mulohaza yuritishga odatlanmaganligidir. Bu muammolar ta'lim va madaniy sabablarga asoslanadi. Aytish kerakki, buxgalteriya hisobi ta'lim tizimi insonning qobiliyati va mulohazasiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Umuman olganda, tadqiqotlar IFRSni qabul qilishning ko'plab potentsial afzalliklarini ko'rsatdi, masalan, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni ko'paytirish va taqqoslash imkoniyati. Biroq, qo'yilgan savol konvergentsiya to'g'risidagi qaror bilan emas, balki IFRSni qabul qilishning samaraliligi bilan bog'liq. Ko'rib chiqilgan adabiyotlarga asoslanib shuni ta'kidlash kerakki IFRS ni qabul qilishning ijobiy tomonlari salbiy tomonlaridan ko'proq, Shuningdek, O'zbekistonda IFRSni qabul qilish jarayonida yuqorida aytib o'tilgan cheklovlarni unutmash kerak.

IFRS asosidagi buxgalteriya hisobini yanada isloh qilish uchun quyidagi ustivorliklarni taklif qilaman:

so'nggi o'zgarishlarni hisobga olgan holda IFRSni qo'llash bo'yicha tayyorgarlik ishlari;

IFRS asosidagi mavjud tartibga solish tizimini takomillashtirish;

IFRSni o'zbek tilining asl va lingvistik me'yorlariga muvofiq sifatli tarjimasini ta'minlash;

buxgalteriya hisobi va soliq hisobining uslubiy jihatlaridagi nomuvofiqliklarni bartaraf etish;

tarmoq darajasida uslubiy yordamni (ko'rsatmalar, ko'rsatmalar, sharhlar) ishlab chiqish va amalga oshirish;

buxgalteriya hisobi, audit, soliq va boshqa sohalarning terminologik apparatini muvofiqlashtirish;

kadrlar bilan ta'minlash, ya'ni buxgalterlik kasbini shakllantirish, buxgalteriya mutaxassislarini tayyorlash va qayta tayyorlash;

xalqaro hamkorlikni yanada rivojlantirish;

axborotning shaffofligi va ochiqligini ta'minlash;

moliyaviy hisobotga ishonchni oshirish;

buxgalteriya hisobi sohasida xalqaro kontseptsiyani chuqurlashtirish;

tashqi foydalanuvchilar uchun talab qilinadigan buxgalteriya hisobi va hisobot standartlari tizimini shakllantirish hamda investorlar va kreditorlar uchun xavflarni kamaytirish;

boshqaruv hisobi tizimini joriy etishda korxonalariga uslubiy yordam ko'rsatish;

IFRS bo'yicha auditorlar, bosh buxgalterlar, moliyaviy xizmatlar menejerlari tomonidan majburiy sertifikatlashni joriy etish.

O'zbekistonda IFRSning joriy etilishi iqtisodiyotimizga quyidagi foyda keltiradi: bozor kapitallashuvining o'sishi;

Xorijiy kapital bozorlariga chiqish va jalb qilingan kapital qiymatining pasayishi;

Iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarning kirib kelishi;

Mahalliy kompaniyalar faoliyatining shaffofligini oshirish va buning natijasida xorijda biznesning nufuzini oshirish;

Mamlakat iqtisodiyotining jahon iqtisodiy tizimiga chuqurroq integratsiyalashuvi va boshqalar.

Yuqoridagilarni umumlashtirgan holda shuni ta'kidlash kerakki, xalqaro standartlarga muvofiq hisobot berish allaqachon ko'plab tashkilotlar uchun odatiy holga aylangan, ammo barcha tashkilotlarda ham IFRSga muvofiq buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish joriy etilmagan. Buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilgan tizimini joriy etish va moliyaviy hisobotlarni IFRSga muvofiq tuzish uni tayyorlash bilan shug'ullanuvchi xodimlar mehnatini sezilarli darajada osonlashtiradi, shuningdek, kompaniya faoliyatini boshqarishni soddalashtiradi.

Ammo shuni esda tutish kerakki, avtomatlashtirish jarayoni murakkab va vaqt talab qiluvchi jarayondir. Buni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun ushbu jarayonga xos bo'lgan muammolarni hal qilish haqida oldindan o'ylash kerak.

Shuni ta'kidlash kerakki, IFRS nafaqat korxonalar uchun qo'shimcha investitsiyalarni jalb qilish vositasi va yuqori korporativ boshqaruv madaniyati elementi sifatida, balki butun iqtisodiyotni rivojlantirish uchun ham muhimdir, chunki Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari moliyaviy hisobotlarning rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Shunga qaramay, amal qilish kerak bo'lgan boshqa to'liq buxgalteriya standartlari mavjud emasligi sababli, milliy standartlar o'rniga IFRSni qabul qilish qimmatli va foydali tanlovdur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

Alsuhaybani, A. (2012). The Expected Impact of IFRS Adoption on Asian countries based on Lessons from other Countries: A Focus on the Telecommunication Business. ScienceDirect, Vol.62

Afifunddin, H. B., & Siti-Nabiha, A. K. (2010). Towards good accountability: The role of accounting in Islamic religious organisations. World Academy of Science, Engineering and Technology, 66, 1133-1139.

Almotairy, O. S., & Alsalman, A. M. (2011). Challenges Facing Adopting IFRS in Central Asia, In The 1st Annual Journal of International Accounting

AlMotairy, O. S., & Stainbank, L. J. (2014). Compliance with international education standards in Uzbekistan: Policy and educational implications. Journal of Business Studies Quarterly, 5(4), 5-20.

Afifunddin, H. B., & Siti-Nabiha, A. K. (2010). Towards good accountability: The role of accounting in Islamic religious organisations. World Academy of Science, Engineering and Technology, 66, 1133-1139.

Law of the Republic of Uzbekistan "On Accounting", April 13, 2016, No.ZRU-404. <https://www.lex.uz/acts/2931253>

"Concept of development of the higher education system of the Republic of Uzbekistan until 2030", approved by the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated October 8, 2019 No PF-5847.

<http://www.gaap.ru> - The information center of theory and practice of financial accounting

<http://www.iasc.org.uk>- International Accounting Standards Committee
10.Umarova Shaxnoza Keldiyor qizi, Effective Ways To Improve The

Accounting Of Financial Investments In Uzbekistan, *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal* ISSN: 2249-7137 Vol. 12, Issue 05, May 2022